

Mäktiga Globo och Lula beroende av varandra

Rede Globo är världens fjärde största mediebolag och har skaffat sig en maktposition i Brasilien som få privata bolag kan skryta med. I 45 år har Globo till stor del kontrollerat den brasilianska journalistiken.

TEXT & FOTO: GONZALO PEÑA ROJAS

NÄR GLOBOS GRUNDARE Roberto Marinho dog 2003 var han 98 år. Ett bevis på hans makt var att Brasiliens vänsterpresident Luiz Inácio Lula da Silva utlyste tre dagars landssorg när Marinho hade dött, trots att de båda männen tidigare varit bittra fiender.

Allt började när Roberto Marinhos far dog i en hjärtattack en månad efter att han skapat dagstidningen O Globo 1925. En ung Roberto Marinho fick arva tidningen men han nöjde sig inte med dagspressen utan startade flera radio-kanaler och organisationen växte.

Genombrottet för Globo, eller Rede Globo som det nu hette, kom med militärdiktaturens intåg 1964. Sedan kuppmakarna avsatt den folkvalde presidenten João Goulart ville de öka sitt grepp över landets medier och hittade en villig partner i Roberto Marinho.

Armando Falcao, minister med ansvar för den dåtida censuren, berättar i en brittisk dokumentärfilm om sin relation till Roberto Marinho under diktaturen.

– Roberto Marinho skapade aldrig några som helst problem för mig. Jag var minister med ansvar för censuren och han var direktör för TV-Globo, Radio Globo, Rede Globo, Radio Mundial och Radio Eldorado.

1969 var en historisk dag i den brasilianska tv-historien. Globo lanserade landets första direktsända nyhetsprogram Jornal Nacional. Programmet blev snabbt populärt och etable-

rade sig som det främsta nyhetsprogrammet.

Globos nyhetssändningar innehöll hyllningar av generalernas ekonomiska politik, samtidigt som demokrati rörelsen och fackföreningsrörelsen knappt fick komma till tals. Osanningar om händelser och personer som opponerade sig mot regimens politik sändes ut som objektiva nyheter. I gengäld kunde Globo expandera utan problem.

ANTIVÄNSTERJOURNALISTIKEN fortsatte även efter diktaturen. 1994 blev Globo fälld i ett förtalsmål på grund av att Roberto Marinho kallat vänsterpolitikern Leonel Brizola senil i en dagstidning och i nyhetsprogrammet Jornal Nacional. Domen gav Brizola rätt till replik och i en bisarr tv-sändning tvingades Globos nyhetsankare läsa upp en text som kritiserade bolagets manipulationer, stöd till militärdiktaturen och maktfullkomlighet.

På 1980-talet krävde en växande demokrati rörelse fria val till presidentposten. I början ignorerades rörelsen i stort sett av Globo, men när en halv miljon demonstranter samlades i São Paulo blev det svårt att inte rapportera. Globo valde dock en egen vinkel och påstod att folkmassan hade samlats för att fira São Paulos 430-årsdag.

Trots denna manipulation lyckades demokrati rörelsen pressa fram sina krav och 1989 kunde presidenten väljas direkt av folket.

I upptakten till presidentvalet var fackföreningsledaren Lula da Silva en av favoriterna. Han kom in i slutspurten mot högerens presidentkandidat Fernando Collor de Mello som fick mycket uppmärksamhet på Globos kanaler.

Nu skulle det hållas två debatter mellan kandidaterna i nyhetsprogrammet Jornal Nacional. Den första debatten vanns överlägset av Lula, och folkopinionen tycktes vara på hans sida. Men efter den andra debatten agerade Globo till Collor de Mellos fördel.

Jornal Nacional sände en sex minuter redigerad version av debatten som sågs av två tredjedelar av tittarna. Inslaget var klippt för att få Collor de Mello vald till president. Collor de Mello fick mer tid än Lula och hans bästa repliker valdes ut. Globo försvarade sig senare med att de klippt inslaget som man klipper en resumé av en fotbollsmatch; de bästa bitarna ges mest plats.

Bruno Max Cardero är en av Globos 120 miljoner tittare.

FAKTA/Globo

Globo har 4 700 anställda journalister. I Brasilien får 80 procent av befolkningen sina nyheter från tv. Globo har 64 procent av Brasiliens tv-publik. Bolaget har 121 brasilianska tv-stationer och inom koncernen finns bland annat tidskrifter, dagstidningar, filmproduktionsbolag och bokförlag.

Källa: Globo.com

Efter inslaget redovisade nyhetsprogrammet en opinionsundersökning där man hade frågat vem som vunnit debatten. Undersökningen var gjord av ett företag som arbetat med Collor de Mellos kampanj och visade att han vunnit över Lula i alla aspekter.

En journalist inom Globo som protesterade öppet mot manipulationen fick sparken och en nyhetschef som tog upp ärendet med Roberto Marinho blev pensionerad och ersatt av mannen som var ansvarig för det kritiserade inslaget.

Sedan Lula da Silva vann presidentposten 2002 har Globo varit en av hans ihärdigaste

Vilka tv-program tittar du på och varför?

Hugo Carbajal, 66 år, skoputsare, Bolivia:

– Jag tittar inte så mycket, men när jag gör det blir det mest fotboll eller filmer för att tänka på annat och för att inte bli uttråkad.

Cristian Navarro Peres, 33 år, journalist, Brasilien:

– Jag ser inte så mycket på tv, men en del fotboll och nyheter. För mig är det bara på grund av underhållningen. Även nyheterna är mer underhållning än information.

Rebeca Delgado, 15 år, och **Anay Jimenez**, 17 år, studerande, Bolivia:

– Nyheter, såpoperor, tecknat och musik. Vi tittar för att slappna av, lyssna på musik och dansa lite.

kritiker. Kritiken har handlat om allt från korrupta medarbetare till Lulas relation till de jordlösa rörelse (MST) och hans samarbete med den venezuelanska presidenten Hugo Chávez. Senast under statskuppen i Honduras (28 juni 2009) beskyldes Lula för att gå Chávez ärenden när Brasilien lät den avsatte presidenten Manuel Zelaya ta skydd i den brasilianska ambassaden i Honduras.

Dock är relationen mellan den populära presidenten och Globo inte alltid konfliktfylld. Tidigare i år producerade Globo en spelfilm om Lula da Silvas liv där han framställdes som en hjälte under sin kamp mot diktaturen.

Pedro Aciman från mediegranskningsorganisationen Intervezoes förklarar varför regeringen och Rede Globo behöver varandra.

– Regeringen spenderar 70–80 procent av sin marknadsföringsbudget på Globo och de behöver i sin tur bolagets räckvidd för att få ut sitt budskap. Det finns inget direkt stöd, men ett inofficiellt fredsavtal mellan parterna. Jag vet inte om det finns ett samband men den statliga banken BNDES beviljade lån till Globo för att betala av sina skulder.

– Å andra sidan vill regeringen regera ifred och undviker konfrontationer med media liknande de som Bolivias och Venezuelas regeringar har. Globo föredrar inte Lula men de hade kunnat attackera honom mer, konstaterar Pedro Aciman.

BRUNO MAX CARDERO är 23 år och bor i ett kollektiv i São Paulo. Han tittar på flera kanaler men får sina nyheter från Globos nyhetskanal. Han tror att TV-Globos popularitet har att göra med dess överlägsenhet.

– Globo finns i alla kommuner och har högst kvalitet på programmen. Det är också en kanal som brasilianarna kan identifiera sig med. Globos såpoperor visar alltid glada och vackra människor utan bekymmer, så som folk gärna vill se sig själva. De har också de bästa såporna och kanalen har många fler journalister än de andra kanalerna.

Bruno Max Cardero tycker dock att Globos nyheter är politiskt vinklade till mittenhöger och han tror inte att brasilianerna har så stor tillit till nyhetssändningarna.

– Ett exempel är den negativa rapporteringen som Lula fått utstå på grund av korruptionsskandaler. Men trots mediebilderna har Lula 80 procent av folket bakom sig, säger Bruno Max Cardero.

Det senaste året har mediernas roll i Brasilien kritiserats av myndigheter och icke statliga organisationer. Det har kommit förslag från statliga projekt för mänskliga rättigheter om att medieföretag ska kunna vägras sändningstillstånd ifall de bryter mot de mänskliga rättigheterna.

Förra året hölls den första statligt stödda kommunikationskonferensen (Confecom) i Brasilien. Etablerade och alternativa medier diskuterade fram förslag för att demokratisera mediasystemet i landet. Bland annat föreslog man att det ska hållas offentliga utfrågningar vid förnyandet av sändningstillstånd.

Förslagen kritiserades hårt av Globo som varnade för statlig kontroll över medierna och hot mot yttrandefriheten. En farhåga som vissa menar var mer på sin plats under diktaturen. ■

Not. Tidskriften Latinamerika har kontaktat Globo för en kommentar om dess relation till militärdiktaturen men bolagets representanter har avböjt. De hänvisar till informationssajten memoriaglobo.globo.com.

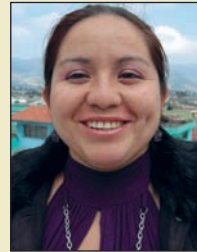
Källor: Beyond Citizen Kane (dokumentär om Globo), A história secreta da REDE GLOBO av Daniel Herz, Rede Globo: 40 Anos de Poder e Hegemonia av César Cruz Brittos och Valério Ricardo Siqueira Bolaño.

Enkät text & bild: KERSTIN EDQUIST,
GONZALO PEÑA ROJAS, CHRISTIN SANDBERG
och JOHANNA KVARNSELL

Rocael Reyes, 28 år, elektriker, Guatemala:
– Nyheter, Animal Planet och Discovery Channel, äventyrsprogram och program där män gör extrema saker. Jag gillar hantverksprogram där man lär sig både de tekniska och de praktiska delarna, men ser också på tv för att slappna av.

Marcia Maldonado, 27 år, administratör, Guatemala:
– Nyheter, deckare och polisserier för att det är spännande att se hur de löser fallen och jag är intresserad av att förstå människopsykologin bakom. På kvällarna följer jag en såpa för att koppla av.

Maruja Leivo, 47 år, parkeringsbiljettförsäljare, Ecuador:
– Jag tittar framförallt på nyheterna för att jag gillar att hålla mig informerad om vad som händer. Eftersom jag arbetar hinner jag inte se på såpopporer.